

НАВИЧКИ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) близько 300 мільйонів людей в світі страждає від порушень зору, з них майже 40 мільйонів незрячі. Щорічно кількість сліпих зростає на 1 – 2 млн. осіб, адже що п'ять секунд втрачає зір один дорослий, а кожну хвилину – 1 дитина, і, всі вони потребують педагогічної, соціальної, професійно-адаптивної та реабілітаційної підтримки [1]. Проблема розвитку комунікативних навичок у дітей з порушеннями зору є дуже актуальною та разом з цим, нажаль, ще недостатньо вивченою. Розвиток мови у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору відбувається зі значними відмінностями від нормативних показників (бідний словниковий запас, невиразність мови, недостатнє розуміння мовник висловлювань оточуючих). Дуже часто такі діти відчують труднощі у спілкуванні, особливо з дорослими людьми. Для кожної людини вміння встановлювати соціальні контакти має велике значення, адже це визначає соціальний досвід дитини, а згодом та її соціальний статус у суспільстві. Навички комунікації є ключовими компетенціями у період випуску дитини з дошкільної освітньої організації та вони займають важливе місце у суспільстві, оскільки визначають різноманіття форм взаємодії, якими користується людина при спілкуванні [3].

Для дитини з порушенням зором спілкування набуває додаткового значення, оскільки воно є ефективним засобом корекції та компенсації вторинних відхилень у психічному розвитку, що виникають на тлі зорового дефекту. Однією із специфічних закономірностей при порушенні зорових функцій є дефіцит інформації про навколишній світ, який проявляється у зміні та уповільненні процесу зорового сприйняття, що зумовлює нечіткість, фрагментарність, схематизм образу навколишнього світу. Все це негативно впливає на розвиток складових комунікативної діяльності (засобів вербальної та невербальної виразності, уяви, емоційності) і потребує спеціальної корекції.

Основними видами порушень навичок комунікації у дітей з порушеннями зору є:

- труднощі у взаємодії з однолітками,
- невміння висловлювати свої думки у спілкуванні з однолітками,
- невміння знаходити способи вирішення конфліктів,
- тривога, невпевненість у своїх можливостях, здібностях.

Причинами цих порушень у дітей можуть бути: слабко розвинені навички володіння мовними засобами комунікації, недостатній розвиток

розумових операцій, несформованість здатності відчувати і розуміти себе та іншу людину. Мова слабозорого розвивається і засвоюється в ході спілкування з людьми та предметами навколишнього світу, але має свою специфіку формування – змінюється темп розвитку, відбувається порушення словниково-семантичної сторони мови, з'являється «формалізм», накопичення значної кількості слів, не пов'язаних з певним змістом.

Основним змістом корекційної роботи є налагодження комунікативної взаємодії з дітьми, а саме:

- включення дитини у безпосередню ігрову, предметно-практичну взаємодію з іншими дітьми для подолання мовного та немовного негативізму,

- сприяння прояву бажання вступати в контакт з іншими дітьми, організовувати спілкування,

- формування у дитини вміння вступати в комунікацію з однолітками, вміння слухати, сприймати мовлення і реагувати її власним відгуком, адекватними емоціями,

- розвиток вміння слухати однолітка, вміння виходити із конфліктних ситуацій,

- вміння підтримувати однолітків при труднощах, брати участь у спільних іграх та заняттях з дітьми,

- сприяння оволодінню елементарними знаннями норм і правил, якими необхідно користуватися під час спілкування з однолітками.

Розвиток навичок комунікації передбачає використання різних виразних засобів спілкування від яких залежить повноцінний розвиток емоційної, соціальної, комунікативної адаптації дітей із порушеннями зору.

Таким чином, комунікативні навички мають величезне значення в розвитку дітей з порушенням зору різних вікових періодів. Розвиваються вони безпосередньо тільки в процесі взаємодії дитини з оточуючими. Комунікативні навички визначають такі характеристики міжособистісної взаємодії, як уміння встановлювати емоційний контакт, сприймати співрозмовника, підтримувати та розвивати динаміку спілкування, контролювати соціальний компонент своєї поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who>

2. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору. Полтава: Тов. «Фірма «Техсервіс», 2017. 367 с.